

KÖZÉRDÉK

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI NEMZETI MUNKAPART HIVATALOS LAPJA.
Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés

egész évre . . . 12 korona.
fél évre . . . 6
negyed évre . . . 3

Egyes szám ára 12 fillér.

Hirdetéseket és előfizetéseket elfogad:

FÖLDES EDE könyvkereskedő, a kinél a lap kiadóhivatala van.

Hirdetés ára:

□ centiméterenként 6 fillér. Többnapos hirdetés árkedvezményben részesül.
Nyitlatter s ára 40 fillér.

A magyar birodalom.

Írta: Úrnórási Lajos.

Néhány hó múlva meg fogjuk tudni, hogy meppyre bővekedett az ország népessége. Három-négy hó múlva fel lesz dolgozva a népszámlálási adat. Magyarország területre elég nagy. Az európai államok közül felülmúlja: Angliát, Olaszországot, Ausztriát, Norvegiát, Törökországot, Romániát, Bulgáriát, Portugáliát, Görögországot, Szerbiát, Svájcot, Dániát, Hollandiát, Belgiumot. Edelenben túlszárnyalja területben: Oroszországot, Svédországot, Német birodalmat, Franciaországot, Spanyolországot.

Magyarország 325,325 km. területén lakik 18.160,000 ember. Ezen szám is legyúja az európai államok közül: Svédországot, Norvegiát, Spanyolországot, Törökországot, Romániát, Bulgáriát, Portugáliát, Görögországot, Szerbiát, Svájcot, Dániát, Hollandiát, Belgiumot.

Tul vagy népes államok Európában: Oroszország, Német, Franciaország, Anglia, Olaszország. Ez öt nagy állam után következik Ausztria az öt-huszonöt millió lakójával, ezután jön Magyarország, beárja a sort Spanyolország az öt közel tizenhatszáz millió lakójával. A többi ország már messze elmarad népesség tekintetében, azok sorát Belgium nyitja meg az öt hat millió lakójával, a többi meg kevesebb népszámot tüntet fel.

Magyarország tehát úgy terület, mint népesség tekintetében számottevő, és egymagára is megállja helyét az európai államok sorában, de mint a monarchia másik állama, együttesen közel negyvenöt millió emberrel bírnak. És éppen ebben van nagy érdeke a dualizmusnak, ha egyenlő rangú hatalmak vagyunk Európa nagyobb államaival. Hatalmas fegyveres erővel rendelkezve, mely háboru esetén felmegy másfél millióra. Biztonságunk tehát megvan, de ezen biztonság ösztönözzön arra, hogy törjünk előre a nemzeti egységes állam kiépítése felé.

Óriásit haladtunk e téren is! . . . Ma már nem holt latin nyelv a hivatalos nyelv, hanem magyar. A magyar társadalom anyanyelve a magyar. A költő kétségbeejtő szavai nem találják ma már fővárosunkra: „Pest-Budáról sok nép kijár, alig érti nyelvünket már! . . . A milliós lakos Budapest bevilágítja ma az egész országot, hirdetve a külföldnek a Hunyady Matyas országa föltámadását, amit a Mohácsi vész hosszú századokra elhantolt.

Ma a költő nem zengheti: „romlásnak indult hajdan erős magyar, nem látod Árpád vere miként fajul! . . . Nem, ma már az ily kétségbeejtő költői fölszisszenésnek nincs létjogosultsága. Árpád vere nem fajul, hanem tör előre. Ma nem azt bámuljuk meg, aki tud magyarul, hanem általános kaczagást

vod maga után és az illető vérünkre megsegényítőleg hat a magyarul nemtalani nem tudása. A csöcsémő magyarul sikítja a szülei nevet, magyar a társalgás, és az agg haladókló szavai magyarul hangzanak el. Lampával kellett keresni az utóbbi századokban, aki társalgásul használja a magyar nyelvet hazánkban. Latin világ volt az iskolákban, úgy hogy titáni küzdelmet folytatott a középiskolai tanárikar Erdélyben, hogy a magyar nyelv elnyerje az öt megillető helyet legatább az iskola falai közt. Az ily törekvés a 30-as években indult meg. A Királyhagón túl meg később.

Városaink jómódu polgári fészkek voltak, de idegen érzemű polgárok, s még ha magyarok is voltak, edes keveset törődtek a magyar kultúra iránt. Ma ennek is az ellenkezője áll. A nemesség rideg, zárt kastyt volt, a zöme leve amolyan hetszilvas-fele tetlenkedő pipázó. S általános hamulatot keltett Jokai leírása szerint ez oly zót, ha a híres pesti vásárcsok áldomás köztben saadt vagy nemes, a ki Kisfaudy Sándor verseiből tudott könyv nélkül is szavalni. „Mily olvasott ember! — zengtek körusban es tett szert e folytan tekintélyre. Most az ily tudást a diákokra hagyjuk.

A magyar kultúra magvetői határtalan érdemet szereztek s munkáik elévülhetetlenek. De mi volt a régi s mostani magyar kultúra közt a különbség? . . . Akkor miveltek azt néhányen, napjainkban számosan es hatása általánossá lett. A régi Magyarország e tekintetben nincs többé. Es nincs politikai értelemben sem. Mi volt Magyarország a Mohácsi vész után? . . . Körül bástyázó serelemi politika mezején taposó nemzet. Az Erdélyi nemzeti fejedelmek országa ugyan önálló lábón járt, de annak megszűnte után hasonló sorsra jutott az anyaországeval. Semmi szavunk a nagyvilági politikába, a megyei-országyűlési termék zongtak a serelemek előtejesztésétől, országyűlések ritkán tartattak, Maria Terézia negyvenéves uralkodása alatt csak kettő. Szóval Magyarország csak névleges volt a negyvenes évekig. Valódi újbóli föltámadása a 40-es években ment véghez. De külföld nem ismerte el a külön levő önálló Magyarországot es így szabadságharczuunknak buknia keltett. A mig Magyarország semmit mondó szerepben leledzett, figyelmet sem vete rá a külföld, — mihelyt azonban kilépett a zárkózottságból a nemzet, azonnal tiltakoztak az európai hatalmak Magyarországnak külön válasában Ausztriától.

Végre Magyarország megint elfoglalta helyét az európai államok sorában a dualizmus-sal. Elszigetelésegből kiemelte a bölcs előre látása s behelyezkedett a viszonyok által teremtetett helyzetbe. Ezáltal megőrizte az önállóságát, ha nem is personal-unió alakban, biztosította a védelmet es be van véve az

európai államok koncertjébe. Mindennagyobb kérdésben van döntő szava a monarchiának, egyenlő rangúak vagyunk az angol, orosz, német, francia, olasz államokkal, a többi ország európai megheszelő kongresszusra nem hivatnak meg, s a legutóbbi berlini kongresszusra mar Magyarország neve is ott szerepel az aláírók sorában. A rég lefolyt zsitvatoroki beke-kötésben van utójjára Magyarország is megemlítve. Par száz évvel több telt el azóta, a mig Magyarország megint megjelenhetett a döntő európai államok sorában. Nekem az oly önállóság nem ponal, mint azon országoké, a kik önállókou csak addig járhatnak, a mig ez a nagyhatalmaknak tetszik. Ilyen önállóság nem sokat ér es e folytan nem ideam. De használjuk nagyhatalmi allasunkat es e folytan biztonságunkat arra, hogy haladjunk minden téren előre s legyen ez ország nemes ak neveg, de valódilag is nagy Magyarország.

A magyarság létszáma egy magára annyit — nem veve bele Horvátországot — mint az összes itt elő nemzetiségeké. Ez már egy magában is elégséges arra, nem veve bele a történeti multat; hogy valódi magyar állammá tegyük edes hazánkat. A magyar birodalom hatalmas volt a réges multban. Megint azzá kell tennünk. Előbb azonban alapozzunk, mely munka száz évre is terjedhet, de biztos ut arra, hogy a második-harmadik generáció megéri az egységes nagy magyar nemzeti birodalom kialakeltát. Nekünk, mai nemzedéknek elég, az a tudat: hogy a midőn a mi csontjaink már rég elporlanak, e nemzet még akkor is el es megvalósítja a kezdeményező munkánkat.

VÁRMEGYEI ÉLET.

Választás Vizaknán. F. hó 16-án részleges tisztújítás volt Vizaknán, melyen dr. Inczedy-Joksmán Ödön vm. főjegyző elnökölt. A város számvevői es rendőrfogalmazói állása volt üresedésben. Előbbire Desy Árpádot, utóbbira Ambrus Dezsőt választotta meg a képviselőtestület. A közgyűlés megnyitása után a polgármester meleg szavakkal üdvözölte vármegyénk főjegyzőjét, ki ez alkalommal első ízben elnökölt Vizakna képviselő testületének ülésén. A megválasztottakhoz dr. Inczedy-Joksmán Ödön főjegyző intézett lelkes, buzdító beszédet, melyben a magyar közigazgatási tisztviselő kötelességeit vázolta s kötötte lelkére a megválasztottaknak. Az ülés legnagyobb rendben folyt le s délután 4 órakor véget ért.

Vármegyeyi közgyűlés. F. hó végén rendkívüli közgyűlést tart a vármegyey törvényhatósági bizottsága, melynek összehiva-

sat Nagyenyed város és a „Hangya” között létrejött a városra felelté fontos adásvévesi szerződés jóváhagyása teszi szükségessé. Ezenkívül az eddig összegyűlt tárgyalásra váró ügyek fogják a közgyűlés tárgysorozatát képezni.

Hangverseny.

Ritkán látott, díszes előkelő és nagy közönség töltötte meg a mult szombator, folyó hó 14-én a Nemzeti vendéglő baltermét. Márkus Lilly, Budapest egykori főpolgármestere leányának országos hírneve és magasfoku művészi élvezet reménye gyűjtötte össze ezt a szép közönséget. S aki a legnagyobb reménnyel jött is, meglepődve távozhatott; legfeljebb annyiban csalódott, hogy a művész sokkal több élvezetet szerzett, mint amennyit a hir gyenge szóval ígérni tudott.

Mikor a kedves megjelenési művész a pódiumra lépett s a figyelmes rendezőség két szép csokrot nyújtott át neki: a közönség lelkesen üdvözölte. Majd áhítatos csend és figyelem állott be, mikor játszani kezdett. A klasszikus remekműveket minden kis részletre kiterjedő gondos figyelemmel, a költő lelkét megértő és átérző odaadással, hangulattal, szeretettel és ambícióval interpretálta s olyan bámulatos technikával, milyen csak nagy stílus művészeket jellemez. A gyenge hangszere, a száraz fa meglepően látszott; mintha a csodálatos nagy természet bűvös harmoniajának eszköze, hangja, ünnep hirdetője volna, a művész keze alatt engedelmesen, hűségesen és meggyőzően nagy erővel és finomsággal fejezte ki a szüggert hangulatot a menydörgéstől az alig hallható szellő-suttogásig. Mikor Chopin Etude-jeit, Liszt és Godard darabjait játszotta: megerdeltük, hogyan keletkezett a regiek gyönyörű legendája Orfeusról és Amfionról, a kik zenéjükkel vadakat szelidítettek és köveket tudítottak meg. Annyi bizonyos, hogy miiket meghódított és rabjaivá tett a kedves művész;

de örömmel állunk diadalmenetében kíséretül és zengjük a dicsőségét felejtethetlennül. El is fáradhatna a nyelv, ki is fogyhatna a tinta, ha a hatást el akarják beszélni, melyet művészi játékával, kitünően gyönyörű Berceusével elért. Alig is akart vége szakadni a meleg tüntetésnek, melylyei közönségünk halálját és hódolatát kifejezte.

Nehéz feladat jutott volna annak, a ki utána jött a pódiumra, ha ennek a feladatnak nem volna mestere dr. In cz édy - J o k s m a n Öldö, a mi kedves nepelel-művésznök. Az ő hegedű játéka és éneke még fokozta a művészi hatást és élvezetet; hisz az ő felépéséről már előre tudjuk, hogy mindig új és új levelet jelent a szép sikerek koszorujában. A babert nem is levlészáma; hanem bokrostul erőszakolja, gyűjti rakásra neki az ő kedves hangszere. R-ndre hódítja már Erdély városainak közönségét; s bar bizonyos irigység fog el bennünket, mikor csak neha, jóformán vendégképen halhatjuk; de büszkek is vagyunk rá, mert ő Enyednek is dicsősége. Felragyogtak a szemek, elevenség és meleg temperamentum járta be a terem levegőjét, mikor az ismerős hegedű megszólalt. Valósággal úgy van, a mint ő szokta énekelni, hogy „mégter belénk az élet kedve” mindanyiszor. Ez alkalommal különösen Balázs Árpád dalaival ért el nagy hatást. Ezek a dalok az újabb nepeirodalom legbecesebb termékei közé tartoznak. A magyar nép szíve-lelke, gondolatvilága lököt bennük paratlan erővel és közvetlenséggel. Van olyan köztük akárhány, hogy valóságos eseménye gyöngye a dalköltészetnek. Többnyire bánatos hangulatuak; de hiszen tudjuk, hogy a legszebb dalok a bú-mesterkezének verecsitől fakadnak. Mikor az Isten kegyelméből született költő tollat a maga szívébe mártja, a saját szomorúságát panasolja: csak akkor szólhat ilyen közvetlen és hatásos hangon. És ha megkapja azt, akinek van meleg szíve, hogy átérzeni tudja; van erős és kellemes hangja, hogy tolmácsolni tudja mindazt, ami a költőt meghatotta; van temperamentuma, melylyel hatni és gyújtani tud, el tudja ra-

gadni a hallgatóit. Mert a míg a dal papi-ron van csak, addig holt valami; dallá, élő valósággá csak a hangok által lesz. Hiába írta volna meg olyan szépen a költő:

Nem tudok én néked csak virágot hozni,
Nem tudok én már csak rólad gondolkozni;
Nem tudok, nem hallok, rabod vagyok lelkem,
Kék szemű, szőghaj, sugárs szerelmem.

Két apró kis szoba, haj, több hogy is lenne!
Ugye kis galambom, megszűnik mi benne,
Ugye neki vágunk, ugye hogy nem felünk?
Mégáldja az Isten a mi szegénységünk.

Hiába írta volna meg olyan szépen:

Nem megyek én édes anyám, minék mennek most benn,
Az a hangos muzsikaszó a názunkig hallana,
Nem vagyok én hívtó vendég, mégis — tudom — oda-
S azt a belyár barna fáttyat a kezemből ki [mennek,
[nem vonnak.

Hiába írta volna meg:

Gyera velem az erdőbe kék ibolyát szedni,
Oda hál a rigó feákel, nem is olyan messzi,
Ott a csöndes lombosuttogás, rigófüty elmondja:
Hogy a te két szép szemednek vagyok a boldogsá-

Hiába írta volna meg, ha nem úgy értik, nem úgy érzik, nem úgy dalolják és muzsikálják, mint a hogy dr. In cz édy érti, érzé, dalolja és muzsikálja. Kapott is érte olyan tapsot és eljenzést, hogy ha szüksége volna rá, máskorra is eltehetne belőle. De nincs szüksége rá.

A megjelent közönség bizonyosan sokáig fogja ezt az estét emlékezetében tartani. A művészi élvezet igazán megérdemelte, hogy az erdélyi előkelő társaság több tagja m-szebebb vidékről is eljöttek ez alkalomra. Ott voltak: é. v. báró Kemény Balázs (Szegevár), br. Bauff Janos és neje (M. G. zse), br. Balint Karoly és neje (Kolosvári), Inczedy-Joksmán Nándor és neje (M. Keresztúr), Kiss Balint és családja (Dion), br. Kemény Katalin (Malomfalva), br. Feiltsch Rudolf (Kolosvár) Vincenti Miksa és neje (Diód), br. P. tricsvics Horváth Kálmáné (Felső-Zuk), br. Kemény Anna, Zeyk Daniel és neje (Nagyenyed).

Az anyagi siker is méltó volt az erkölcséhez. Az estély tisztá jövedelmeképen a Szegény Tanulókat Segélyező Kör pénztárába adafótt 344 korona. Ehhez a sikerhez felül-

Benkő Ferentz professor,

első magyar mineralogus.

írta: dr. Szilády Zoltán.

(Folytatás és vége.)

Ezek után Európa más országainak, továbbá Ázsiának és a többi világreszeknek bánya-z helyeit írja le számos hivatkozással a megfelelő külföldi irodalomra. Más fejezete a mineralogia haladását mutatja. E szerint már Blumenbach 8 egész- és 11 fel-értzet ismer. „A Sokat öt nevezetes So Spiritusokból hozzák le” stb. Végül ismét újabb szakmunkákat ajánl terjedelmes jegyzékben.

Minden arra vall, hogy egész működésében mindvégig kora színvonalán állott. Tudományos érdemeit jól ismerte a külföld s a Jenai Physical és Mineralogiai Tudóstársaság elismerés jeleül levelező tagul választotta.

Szaktudománya mellett a természetrajz többi ágait is szeretettel ápolta. Éveken át működött Magyar Linneusan, a mely az állat-és növényvilágot ismertette volna Linne rendszerében. Kézirata keszen is volt már, de nem talált rá kiadót. Halála után napicájával együtt Karoly-n-vú fia birtokába került s ma nem tudunk holleteről.

Az Enyedi Ritkaságok leírásában néhány madárvonulási adatot is közöl. Így a fehér gödények, megfigyelése szerint, „nagy sereggel Északnapkelet felől bujdosanak által az Hazau D-í-f-le 1795-ben.” A „rosa szín Húros-madarak**” pedig „Laplándból (?) bujdosván ki, nagy sereggel mentenek által Szebenben 1786-ban. Maga is gyűjtött állatokat és

* = Pasztormadár (Pastor roseus).

növényeket s az említett helyen részletes u-asítást ad a kitömésre és a konzerválás egyéb módjaira.

Külön fejezetet érdemelne Benkő földrajzi műveinek méltása. Ezeknek csak a czimeit említem meg ezú tal. Ide tartozik a P-raassusi Időtöltés harmadik darabja, a mely Napkeleti Utazok ezimen N. bur. Tavernier és egyes olasz utazok leírásaitól közöl szemelvényeket. Az ötödik darab „A Világnak V-ik Resze Otahaitról” szól, vagyis Polineziáról, a melyet kevéssel azelőtt fedeztek föl. Ezt a Troppau Collectio és Forster Tagebuch-ja nyomán közli. Ehhez csatolja megjelenendő leíró földrajzának általános bevezető részét.

Tanítványai számára kézikönyvnek írott Magyar Geográfiaja (Kolosvár 1801—2) három részből áll; czimeik: Ázsia, Afrika és Amerika. Az első kötet Európát ismertette volna, de ez nem jelent meg, mert az akkori háborús világban nagyon gyakran változtak az ország-határok s a lelkiismeretes szerző meg akarta várni a végleges megoldást. De a kerülhetetlen halál előbb jött, mint a várva-várt béke.

Irodalmi működésében már előttünk áll tanári buzgósága is, mert munkáiban kézikönyveket adott tanítványai ele: természetrajzot és földrajzot. Harmadik tárgyként még a német nyelvet is tanította. „Tanítása lassu, csendes, de kedves, tiszta és érthető volt.” Mint paedagogus nagyon jól tudta, hogy a természetrajz tanításához nélkülözhetetlenül szükséges a szemleltetés. A növényeket kint a szabadban keresi fel tanítványaiival és tanít róluk a szent természet nagy templomában. Kertjében sarkeselyűt és egyéb állatokat tart, hogy az ifjak azokat szemlelhessék. Talán ez volt hazánkban az

első iskolai állatkert. Kar, hogy azóta követője nem akadt.

A mit elevenen meg nem mutathatott, azt összegyűjtötte a kollégium muzeumában, a melyet ő alapított 1794-ben és saját gyűjteményével is megdívítet. „Enyedi Ritkaságok” czímen a P-raassusi Időtöltés VII kötetében írja le ezt a RARITATUM ET RERUM NATURALIUM MUSEUM-ot, a melynek részletes leltára ma is meg van. (Közöltem a koll. 1904. évi értesítőjében.) Volt benne sok mindenféle kuriózum, a minék Benkő magá sem tulajdonított különös múzeumi értéket. Volt ott egy tengeri hajó modellj., fapapucsok, kettős borjú, „tzhaltóság”, sok mindenféle regység és egyebek között egy kitömött kolozvári kovacs is. Legbecesebb része azonban az ásvány- és kőzetgyűjtemény lehetett. Műtegy 860 darabot előde. Galambos Mihály hagvatekából vásárolt, 2000-et Gr. Bethlen G-rg-ly ajándékozott, 2500-at Benkő gyűjtött s 440-et az iskola vásárolt. A 6000 db.-ot megközelítő ásványgyűjtemény mellett volt körülbelül ugyanannyi növény és állat nyolcz nagy „tojókás thecaban”, vagyis fiókos szekrenyben. Nagy kár, hogy ez a szép gyűjtemény az alapítója halála után, utóda kezéu romlásnak indult és még sajnálatosabb, hogy a mi megmaradt, azt a szabadságharc idejében rabló kezek hordták el — szava-hihető tanuk szerint többnyire Szébenbe.

A gyűjteménye megsemmisíthetett, de a szelleme ma is el közzöttünk.

Százhusz esztendeje annak, hogy a jejedelmi kollégium ezimeres termében ünnepélyre gyűlt az előjáróság és a nemes ifjuság. — Zeyk Daniel főgondnok szavai után megjelenik a szöszéken az új tanár parókás alakja a szokásos talárban. Székfoglaló be-

fizésés
50 k
dr. W
8 kor.
Feren
Kovacs
Korbu
dr. O
1 kor

A bal

Eg
tázi
totta
mely
szolg
polit
nökét
desse
szolg
csak
ezen
zöbn
tüusa
lom,
jelleg
nemze

A
eletén
galmá
szönh
ködes.
helyet
Simon
lett s
annak
nény
taszin
hanya
tam a
eletén
tázsfa
helye
nagyh
tolj-se
helyre
Balázs
felada

szedet
hírtel
Mert i
akaszt
magya
sege

A
a keg
könyv
termes
Tanít
kat s
Dömi
dolgo
tetne
deak
gyobb

Iye
tója, a
leolvas
amely
amit e

„Ny
escesp
vendé
nem f
pás;
sem g
kiván
magan
állások
müder
mint a

*) A
**) B

üzetésekkel járultak: br. Kemény Árpád 50 kor., Fried Lipót és David 10 kor., dr. Winkler Albert 5 kor., Pongrácz Geza 8 kor., Török Bertalané 10 kor., dr. Magyar Ferencz 4 kor., Mátyás Lajos 2 kor., öz. Kovács Lajosné 2 kor., Mátyás Lajosné 1 k., Korbuly Leó 1 kor., Balázs József 1 kor., dr. Odor Béla 3 kor. 60 fill., Grünfeld Lajos 1 kor. X Y 60 fill.

A balázsfalvi magyar kaszinó tisztujtása.

Egyelőre csak annyit tudunk, hogy a balázsfalvi magyar kaszinó a napokban tartotta meg rendos tisztujtó közgyűlését, mely alkalommal Simonffy Alajos ny. főszolgabíró, a Kaszinó volt és a zavaros politikai időkben méltatlanul mellőzött elnökét ismét megválasztották nagy lelkesedéssel elnöknek. Közvetlen előde Bójthe főszolgabíró volt. — Aki a vármegyei élet iránt csak a legkevesebb érdeklődéssel viseltetik, ezen változás felett nem tekinthet el közönynyel. Balázsfalva vármegyénk legkritikusabb helye, hol minden egyes mozgalom, mely akár nemzeti, akár nemzetiségi jellegű, nemcsak vármegyei, de országos nemzeti szempontból is nagy jelentőséggel bír.

A magyar kaszinónak megteremtése és életének virágzóvá tetele a Simonffy szorgalmának és áldozatkészségének volt köszönhető. És jött a politika és jött a gyűlölködes. S a nemes cselekedet elismerése helyett a legméltatlanabb üldözést kellett Simonffynak is elszenvednie. Politikából kellett Simonffynak a kaszinói elnökségtől annak idején megválnia, a minék következménye lett, hogy a balázsfalvi magyar kaszinó virágzó és családias élete teljesen hanyatlásnak indult. Magam is tagja voltam a kaszinónak és szemtanúja a kaszinó életének abban az időben, mikor a balázsfalvi magyarságnak a kaszinó találkozó helye és otthona volt. Sikertől ott az életet nagyhangú és üres jelszavú hazafiaggal teljesen tönkre tenni. Most már a hibákat helyre hozni nemcsak a Simonffy, hanem Balázsfalva egész magyar társadalmának feladata.

szedet kezeli. Haikán megszólal. De körülötte hirtelen az öröm és meglepetés moraja kel... Mert ime ő elsőnek magyarul beszél. Szegre akasztja a klasszikus hagyományt és ekes magyarsággal hirdeti a legszebb, a legszükségesebb tudományokat.

A teremő két könyvet adott kezükbe: a kegyelemnek könyvét és a természetnek könyvét. A biblia mellé tartozik tehát a természet kincses hazának megismerése. Tanításnak a kis diáknak is hasznos dolgokat s ne „mint a Szajkónak a Bonus Vesper Dómine Patert“ „Igy lassaként sok szép dolgokkal megismerkednek és gyönyörködhetnek Szülőt sokkal inkább, mint az értetlen deak szócakkal, melyeknek helye a nagyobb iskolákban vagyon.“

Ilyen volt Benkő Ferencz, a nemzet tanítója, a buzo tudos, az utóó Egyéniséget leolvashatjuk kedves, nyílt arcának keperő,*) amely egy szóval sem mond egyebet, mint amit egy halás tanítvány**) irt róla:

„Nyajas, vig és szelid trefaju, de nem esecsogó; társalkodó, de nem alkalmatlan vendég; de nem vesztegő; takarekos, de nem fősvény; jóilesu, csinos, de nem pompás; rendszerető, de nem feszes. Senkit sem gondolatlan, sem cselekedettel meg nem kívánt bántani, mindenk kedvben jár; magameréklő meg a legkényesebb környüállásokban is. Él-te józan, feddhetetlen, minden larma nélkül; inkább kívánt jó lenni, mint a sokaságban elhíre-edni.“

*) A Bethlen-kollegium term.-rajzi muzeumában.
**) Baritz D. Tud. Gyűjt. 1817. XII.

Simonffy Alajos szeretetreméltó egyénisége és ismert áldozatkészsége garanciát nyújt, hogy a sok mulasztás és hiba helyre lesz hozva, és a lelkiismeretlen áskálódások helyett békesség lesz a balázsfalvi társadalomban. A balázsfalvi társadalmi életnek fejlődése és hivatása pedig a kaszinó életével szoros kapcsolatban van.

Mi, kik élénk érdeklődéssel viseltetünk a kaszinó élete iránt, csak örömnünk adhatunk kifejezést a kedvező és sikert ígérő változás felett, s kívánjuk, hogy Simonffy Alajos a régi kedvvel és szeretettel vegye kezeibe a kaszinó ügyeit s szolgáljon a méltatlan bántalmakért a mi örömnök is elégtételül.

HIREK.

— **Gyászhir.** Néhai bonyhai Hegedűs Gyula királyi főmérnök özvegye, Winkler Mariska életének ötvenkettedik évében — hosszas szenvedés után — folyó hó 14-én Debreczenben, fiánál, elhunyt. A megboldogult porló testét haza hozták Nagyenyedre és 16-án délután 2 órakor a vasúti állomástól nagyrésztvelet mellett helyezték örök nyugalomra a református temetőben levő családi sírboltban. Gyászolják: öz. Winkler Janosné, édes anyja, Hegedűs János, Gyula, Katinka ferj. Kapi Béla, Mariska ferj. Czirner Ödön, Huska ferj. dr. Gerey Gyuláné, Jolán, gyermekei, Hegedűs Béla és Anus, Kapi Gyula, Magdus és Vilma-ka, Czirner Magda, Gerey Ius, unokái, Winkler János, dr. Winkler Albert, Winkler Katinka Szás. Józsefné, Winkler Flora, testvérei, Hegedűs Janosné Kuthy Anna menyje, Kapi Béla, Czirner Ödön és dr. Gerey Gyula, vejei. Az elhunyt úri nő nemrég távozott betegesen Debreczenbe fiahoz, Hegedűs János mérnökhez. Övei nem is sejtették, hogy a jóságos lelkű nő már csak nema ajkkal tér vissza a szülőföldre, szerettei körébe. Nyugodjék esendesen. A nagy és előkelő családokat ért mély gyászban mi is részvételt osztozunk.

— **Kinevezés.** A király ifj. Winkler János es ifj. Paulini Rezső közshadseregbeli egyenes önkénteseket tartalékos hadnagyokká nevezte ki.

— **Bimbóhullás.** Székely Ödön Bethlen-kollegium tanárt és nejet, Szemeriai Szász Irent súlyos csapás érte. Feléves kis lányuk Piroška f. hó 15-én délután meghalt s 16-án d. u. el is temettek dedanyja mellé az Óhegy tetejére.

— **Eljegyzés.** Telegdy Irmuskát, Telegdy Árpád leányát eljegyezte Vagner József adótsz.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyminiszter Máthe Jozsef hatszegi járásbíróági irodatisztet a nagyenyedi járásbíróshoz helyezte át.

— **A Szegény Tanulókat Segélyező Egyesület** f. hó 15-én rendezte az évad első tea-estélyt a Bethlen-kollegium tornateremben. Az estély délután öt órakor vette kezdetét a diákok önkéntes zenekarának megüjtőjével. Utána Mátyás Irma k. a. kedvesen előadott monológiával gyönyörködtette a nagy számban megjelent közönséget; majd Nyomárkay Béla p. u. tisztviselő szép hegedűjátéka szerzett igazán művészi élvezetet. A program után teát osztogatt a közönség közt a háziasszonyok fáradhatatlan és kedves gárdája, melyet esti 8 óráig tartó tánc követt az ifjusági zenekar játéka mellett.

— **A nagyenyedi országos vásár** f. hó 24-én, szerdán lesz. Az állatvásár, melyre mindenféle állat felhajtása meg van engedve, f. hó. 22-én, 23-án és 24-én tartatik meg.

— **Felfedezett halastavak.** A Kárpát-Egyesület folyóirata, az Erdély legutóbbi számában egy szenzációsan érdekes felfedezésről számol be. Orosz Endre geologus hosszszas kutatás után felfedezett egy halastó sorozatot, mely a kolozsvári szénafüvön, a „Felekkarkától“ befelé terül el. R-gében ezt a felfedezett tó sorozatot „Kukuri“ tó néven ismerték. Orosz Endre felfedezését nyomban jelentette a halászati kormánybiztosnak.

— **A balázsfalvi hetivásár** a száj. és körömfajás miatt elrendelt zárlat alól feloldatott.

— **Népszámlálás.** A most megejtett népszámlálás eredményét nagyjában már a legtöbb nagyobb vidéki városban megállapították a egyik-másik ugyancsak büszkélkedik az elért eredményekkel. Legnagyobb rekordot az eddigi adatok szerint Debreczen érte el, melynek népessége a tíz év előtt konstatait 68 ezerről, állítólag 105 ezerre szökött fel. Melléje csatlakozik Nagyvárad, ahol a tíz év előtti 51 ezer h-r szerint 74 ezerre rugott. Temesvárt szintén mintegy 28 ezer a szaporodás, Szabadka eddigi 80 ezer lakossága most túl van a százezeren. Aradon szintén 25 — 8 ezer szaporodás mutatkozik. Pozsony lakossága is megközelíti most a 99 ezeret. Kassán, Győrött, Miskolczon mutat még a népességi arany nagyobb emelkedést. Kolozsvár népessége valószínű 15 — 17 ezerrel szaporodott, mely esetben Kolozsvár mai népessége meghaladná a 60 ezeret. — Nálunk sem állapíthatók meg meg a népszámlálás eredményét, de azt hisszük a közeli napokban megtudjuk mennyivel szaporodott városunk lakossága.

— **Adományok a református templomfűtési a apra** Ujabbban a templomfűtési alapra Szabo Árpád h. tanár 10 koronát, a református iparos-dalkar az 1910 évt decz. 26-án tartott szünelőadás jövedelméből 35 K. 40 f.-t voltak szivesek adományozni, melyet hálás köszönet mellett nyugtáznak. Jancsó Sandor ref. felkész, biz. elnök.

A „Közérdek“ előfizetési árai:

Egy évre	12 korona
Félévre	6
Negyedévre	3

Előfizetőinket kérjük, hogy előfizetéseiket mielőbb legyenek szivesek megüjtani, nehogy a lap szétküldése akadályt szenvedjen.

Előfizetési pénzek a „Közérdek“ kiadóhivatalába küldendők.

Felelős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ

HIRDETÉSEK

* legolcsóbban *
a lap kiadóhivatalában vétetnek fel.

Borsepröt

21 1-8

kifizésre elfogad vagy illő árban vesz bármily nagy mennyiségben

PAULINI REZSŐ rézműves
MAGYENYED, Szentkirály-utca 14. szám a.

1887-1910. évi sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A Balázsfalvi kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Isabella Miklós a Vasziliás végrehajtónak korlácos Zsófia és társai tartású laka végrehajtást szenvedő elleni 508 kor 32 ill. a jár. iranti végrehajtási ügyében végrehajtást szenvedőknek a farkastelki 263 sz. tjkben A + 1 rdz. 935 brz. 369 □-l területű kaszálójára 97 kor., - 936 brz. 385 □-l területű jurtakára 300 kor., - 957 brz. 741 □-l területű kertjére 154 kor., - A + 2 rdz. 962 brz. 980 □-l területű szőlőjára 88 koronában eszennel megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok 1911. évi február hó 1-ik napjának d. e. 9 órájkor Farkastele közsepházáján tartando nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási ár felén, illetve kétharmadán alól nem fognak eladani.

Az, aki a kikiáltási árnál magasabb ígéretet tett, s ha többet ígérni senki sem akar, köteles nyomban a kikiáltási ár százalékáa szerint megállapított bányapénzt az általa ígert ár ugyanannyi százalékáig kiegészíteni, - ha ennek a kötelezettségének eleget nem tesz, ígérése ügyelmen kívül marad és az árverésen mely azonnal folytatandó, többé részt nem vehet.

Árverezni szándékozik a kir. kincstár kivételével kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42 §-ában jelölt árfolyammal számított óvadékképes értékpapirokban a kikiáltott kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bányapénzt csak a bíróságnál előleges elhelyezése, ill. kiállított elemervényt átiszoláltatni.

Az árverési feltételek alólirott telekkönyvi hatóságnál a Farkastele közsepházáján megtekinthetők.

A kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóságtól. Balázsfalva, 1910. évi november hó 7. napján.

Schwartz,
kir. járásbíró

17 1-1

Rakosi Viktor új regénye. „A városi eb meg a falusi kutya” a címe Rakosi Viktor új regényének, mely hétről hétre fokozódó érdeklődés közben jelenik meg Sebők Zsigmond és Benedek Elek képmeklapjában, a Jó Pajtás-ban. A kis olvasók valóban lelkesedéssel olvassák ezt a vidám, kedves regényt, de a lap minden egy-egy közményét is. A legújabbian 15-iki szám is egész sorozatát közli az érdekesebb érdekesebb olvasmányoknak, köztük Endrődi Sándor versét, Szemere György elbeszélését, Nászai Elza kis epikáját, Dörnyögő Dömötör utazását a Vaskapuboz Sebők Zsigmondtól. Mesemondó bási szép meséjét, Jávor Pál képét, Moldován Béla rajokkal szemléltetését tett azikkét a rajzokról, Elek nagyapó új szépmeséjét, a Kis Krónika rovat aktualitását A rejtvények, szerkesztői úz netek egészítik ki a szm gazdag és élvezetes tartalmát. A „Jó Pajtás” előfizetési ára: negyedévre 2 K 50 f, félvre 5 korona, egész évre 10 korona. Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba küldendők Franklin-Társulat Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

1889-1910. vto. szám.

Árverési hirdetmény.

Alólirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a érte mében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbírósgnak 1909. évi V. 11*6, 3 sz. végzése következtében dr. Szász Pál ügyvéd által képviselt v. b. ifj. Bisztricsány Lajos javára 54 k. 26 f. a jár. erejéig 1910. évi április hó 12-én fogantatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 810 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: hazilutoroktb. nyilvános árverésen eladandók.

Mely árverésnek a nagyenyedi kir. járásbírósg 1910. évi V. 282/3. számú végzése folytán 54 k. 26 f. tőkekötésének kamatai, 1/2% váltóidj ésedd gőszesen bírőilag már megállapított költségek erejéig Nagyenyeden a városháza előtt leendő megtartására 1911. évi január hó 31-dik napjának délelőtti 10 óraja határidőül kituzetik és ahhoz a venni szándé ozók ezennel oly megjgyzésel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén a becsárán alul is el fognak adni.

A mennyiben az előirvezendő ingóságokat má-ok is le- és felulfohlattak és azokra kielégítési jogot iver-tek volna, ezen árverés az 1881. évi XLI. t. cz. 120. §. értelmében ezek javára is elhendeltetik.

Kelt Nagyenyeden, 1911. évi január hó 11-én.

Gajzágó Simon,
kir. bír. végrehajtó

22 1-1

Több pénze

akkor lesz, ha nélkülözhetetlen, olcsó és tartos azóttésárakat csak a nagyenyedi szövggyarbol vesz. Árjegyzék ingyen küldetik

A házszobák réme, a poloskák kiirtása eddig a lehetetlen dolgok köze tartozott. Miota azonban a Löcherer Cimexinnel törtentek próbák, beigazolodott, hogy a Cimexin nemcsak az előpoloskát pusztítja el nyomban, de a Cimexin hatása folytán a peték rögtön kiszáradnak és többé ki nem kelnek. A Cimexin mindenütt használható, szövetet, butort, falat, vagy festést nem piszkít; nyomot, vagy foltot nem hagy Kapható: U Kovacs Jozsef örökösei gyógyszer-taraban Nagyenyeden és a készítőnél: Löcherer-gyogyszeresznél, Bartfan.

Mutatványszám ingyen!

JÓ PAJTÁS
a legkedvesebb képes gyermeklap.

Feladó szerkesztő: SEBŐK ZSIGMOND
Főmunkatárs: BENEDEK ELEK

Kiadóhivatal: FRANKLIN-TÁRSULAT
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Előfizetni lehet a kiadóhivatalban és minden könyveskereskedésben.
Előfizetési ár negyedévre: 2 K 50 f.

Mutatványszám ingyen!

Máv. menetrendje Budapest-Predeal közt és vissza, 1910. október 1-től.

Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.
604	512	506	602	504	508	502	507	501	503	601	505	511	603	
7-00	7-00	8-20	2-00	2-00	5-40	9-35	7-20	7-30	1-50	1-15	6-40	9-55	9-55	
	12-54*	4-15		7-14	2-53	2-42	11-09	2-16	8-41		11-14	4-24		
	5-40	9-06		10-51	8-32	6-46	6-06	10-31	5-20		6-40	1-06		
	7-06	10-31		12-33	10-27	8-01	3-44	8-37	2-33		4-37	11-46		
	7-33	11-12		1-16	11-15	8-22	3-07	8-08	1-56		4-05	11-19		
	7-48	11-18		1-22	11-24		2-49		1-36		4-49	11-09		
	7-56	11-24		1-29	11-34		2-42	7-56	1-30		3-43	11-04		
	8-16	11-44		1-53	12-06	8-44	2-19	7-40	1-00		3-25	10-46		
5-05	8-32	12-30	12-17	2-14	1-33	9-05	1-57	7-25	12-35	6-00	3-07	10-29	10-23	
		12-53			2-00		1-09				2-01			
5-35		1-07	12-45		2-13	9-30	1-01	6-50		2-32	1-53		10-02	
		1-13			2-20		12-51				1-38			
6-22		2-14	1-27		3-23	10-13	12-02	6-16		1-58	12-37		9-28	
6-34		2-33	1-40		3-43	10-26				1-40	12-30		9-14	
7-25		3-47	2-30		5-08	11-19	11-42	5-57		12-51	11-56		8-32	
7-37		4-06	2-43		5-32	11-32	10-40	5-15		12-30	11-15		8-15	
10-04		7-53	5-16		8-56	2-19	10-08	4-54		12-30	11-15		8-15	
							6-36	2-20		10-05	7-40		6-00	

Budapest-Arad-Tövis és vissza, 1910. október 1-től.

Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.	V. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.
604	606	602	610	608	624	625	607	601	605	603	609		
7-00	8-00	2-00	12-20	9-30			6-10	1-15	7-25	9-55	12-30		
12-21	4-04	7-04	10-00	6-32			9-30	8-18	11-25	4-16	5-09		
3-16	9-17	10-30	6-00	11-07			4-12	4-55	6-15	12-55	11-32		
4-16	10-39	11-23	7-25	12-24			2-48	3-50	4-48	11-42	9-44		
4-29	11-02	11-36	7-46	12-44	6-25		6-25	2-30	3-37	4-29	11-21	9-24	
4-51	11-31	11-57	8-21	1-10	7-01		9-03	2-00	3-15	3-55	10-57	8-51	

Az aláhuzott számok este 6 órától reggel 6 óráig tartó időt jelzik.

Táncztanítási jelentés.

Tisztelettel értesitem Nagyenyed és vidéke n. e. közönségét, hogy folyó év és hó 19-en csütörtökön a Kollegium tornatermében a tanítóképzési ifjuságnak egy zarkörü tánciskolat nyitok a polgari leányiskola növendékeivel, melyben minden újabb tánczok a legmodernebb stílusban oktattva lesznek. Gentrí boston magán órákat intelligens úri családoknál úgy csoportok, mint egyes személyek részére szívesen és előnyös feltételek mellett adok. Iskolai növendékeknek delután 5-7 óráig, felnőtteknek saját táncztermében 8-10 óráig. Beiratkozni a táncziskola helyiségeben a nap bármely órájában lehet és lakasomon: Tóvis-utca 45 szám alatt. Becses partfogást kér,

tisztelettel:

HERLITSKA NÁNDOR

okleveles táncztanító,

94-4

Nagyenyed.

81-911. sz.

Arverési hirdetmény.

Magyarlapad község képviselő testületének 21-910. jkvi számú határozata alapján közhírré teszem, hogy a község tulajdonát képező forgalmas helyen épült egy ivó-, egy lakószobából és pinczehelyiségből álló **korcsma épülete** 1911. évi február hó 1-től 1916. évi december 1-ig terjedő hat évre **1911. január hó 27-én** d. e. 10 órakor Magyarlapadon a körjegyzői irodában tartandó nyilvános szobeli arverésen haszonberbe fog adatni.

1. Kikiáltási ár 1600 korona.
2. Arverezni szandekozok a kikiáltás ár 10% at készpénzben kötelesek letenni az arverés kezdete előtt az arverés vezetésére kiküldött körjegyző kezéhez.
3. Az arverés összes költségeit, valamint a szerződés kiállításai járó költségeket haszonberbevevő hordozza.
4. Haszonberbevevő 600 kor. óvadékot köteles letenni a betéti szerződés aláírásakor.
5. Haszonbérösszeg évenként 4 egyenlő részleiben január, április, július, október 1-en fizetendő.
6. A korcsma után kirovandó összes állami és községi, valamint megyei adókat haszonberbevevő hordozza a haszonbéri összegben felül, ugyszinten az iparkamarai illeteket is.

Részletes feltételek Magyarlapadon a körjegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekintethetők.

Magyarlapad, 1911. január 14-én.

20 1-1

Finna Bela, körjegyző.

Legjobb ajándék

a tartós és olcsó hazai szőttesáru Arjagyzéket ingyen s bármintve köld Lingner György szövőgyára Nagyenyed

MAROSUJVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Tartalékalap:

Alaptőke:
116,200 korona.

MAROSUJVÁRT.

16,650 korona.

Foglalkozik:

Váltók (leszámitolásával (kezeselt és bekebelezett).

Törlesztés (amortizációs) kölcsönöket nyújt földre 400 koronától feljebb 10-65 évig terjedő időre.

Betéteket elfogad könyveskere és folyószámlára. Betétek után nettó 5 1/2% ot fizet. Nagyobb összegű betétek után 5 3/4%-ot ad. A betéti kamatot az intézet sajátjából fizeti. Betéteket felemondás nélkül is kifizet.

Értékpapírok vételével és eladásával és kulans előlegezésével. Érmek és külföldi penznemek, valamint szelvények beváltásával.

Előlegeket nyújt raktári és egyéb árukra.

Zálogosztálya előleget nyújt arany-, ezüsttárgyakra és ékszerekre, sorsjegyekre, értékpapírokra és egyéb ingóságokra.

288-14

NAGYENYED-re forduljon minden érdeklődő.
ki súlyt fektet elsőrendű fajtisztá anyagra

Gyümölcsfacsemeték
sőtényfák, díszcserjék, füle-ellék, kertésznövények, boggyógyümölcsök stb.

Szőlőoltványok elsőrendű áru.
európai és amerikai alma és gyökerekes vesszők.
(Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen)

FISCHER és Társai
faiskolák és szőlőoltványtelepek.

85 1-

	
Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár r-t. Részvénytőke 400.000 kor. Tartalékalap 210.000 kor.	
<p>Előnyös kölcsönöt ad betétlázaára, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jótétű pénzüzetek részvényekre.</p> <p>Vásárol és elad értékpapírokat.</p> <p>Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés órzési díj mellett.</p> <p>Időgen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.</p> <p>Váltokat az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltételek mellett számított le.</p> <p>Allando betétet a legkedvezőbb kamatláb mellett fogad el.</p>	<p>Uzletfeleink részere telefon bevezetve 14. szám alatt.</p>
<p>Nyitva áll hétköznep d. e. 9-12-ig, d. u. 3-4-ig.</p>	

Friss töltésű bor- és gyógy-vizekből következő választékot nyújtja

WINKLER JÁNOS kereskedése Nagyenyeden:

Baross, Bodoki „Matild“, Bodoki „Salus“, Borszéki, Előpataki, Málnási borviz, Málnási „Mária“, Margit, Parádi arzén, Répáti, Salvator, Sicilia és Sztojka hazai források, továbbá: Carlsbadi, Gresshübli, Gleichenbergi, Levico, Marienbadi Roncegno és Selters külföldi és végül: Ferencz József, Horgony és Igmándi keserűvizek.

47-1

Nyomatott a Nagyenyed Kőnyvnyomda és Papíráruvgyár Részvénytársaság Kőnyvnyomdájában Nagyenyedon.